

Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerileri ile Akademik Öz-yeterlik Algıları Arasındaki İlişki*

Mahire Aslan^a

Aslı Ağıroğlu Bakır^b

Zeynep Umur Erkuş^b

^aDr. Öğrt. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye

^bDr., MEB, Malatya, Türkiye

^cArş. Gör., Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye

Özet

Bu çalışmada öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelinde olan araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon Sertifika Programındaki 1430 öğrenci; örneklemini ise, bu öğrenciler arasından araştırmaya gönüllü katılan 508 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın ölçme araçları Zaman Yönetimi (Alay ve Koçak, 2002) ve Akademik Öz-yeterlik (Ekici, 2012) ölçekleridir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, yüzde, frekans gibi betimsel istatistiksel yöntemler ile, iki kategoriden oluşan cinsiyet değişkeni bakımından puanlar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için t testi, branş değişkeni bakımından puanlar arasındaki farkı belirlemek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ve akademik öz-yeterlik algılarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri, onların akademik öz-yeterlik algılarındaki değişimin %25'ini açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zaman yönetimi, akademik öz-yeterlik, öğretmen adayı

Type/Tür:

Research/ Araştırma

Received/Geliş Tarihi:

11 Eylül 2020

Accepted/Kabul Tarihi:

27 Aralık 2020

Page numbers/Sayfa no:

1-14

Citation Information/Atf bilgisi:

Aslan, M., Ağıroğlu Bakır, A., & Umur Erkuş, Z. (2020). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasındaki ilişki. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 1-14.

Sorumlu yazar: Aslı Ağıroğlu Bakır **e-posta:** asliabakir@gmail.com

* Bu çalışma özet metin olarak 5th International Eurasian Educational Research Congress'te sunulmuştur.

Relationship between Prospective Teachers' Time Management Skills and Self-efficacy Perceptions

Abstract

This study aims to determine the relationship between the time management skills of the prospective teachers and their academic self-efficacy perceptions. 1430 students in the Pedagogical Formation Certificate Program at İnönü University Faculty of Education constitute the population, and the sample consists of 508 volunteers among these students. The measurement tools of the study are Time Management (Alay & Koçak, 2002) and Academic Self-Efficacy (Ekici, 2012) scales. In the analysis, descriptive statistical methods such as arithmetic mean, percentage, frequency, t-test were used to determine whether there was a significant difference between the scores in terms of the gender variable, and one-way analysis of variance was used to determine the difference between the scores in terms of the branch variable. Pearson correlation coefficient was calculated to determine whether there was a significant relationship between time management skills and academic self-efficacy perceptions. As a result of the research, it is seen that prospective teachers' time management skills and academic self-efficacy perceptions were at a moderate degree. It was determined that there was a positive and moderate significant relationship between the time management skills and academic self-efficacy perceptions of prospective teachers. The time management skills of prospective teachers address 25% of the change in their academic self-efficacy perceptions.

Keywords: Time management, academic self-efficacy, prostective teacher

Giriş

Zaman kavramı insanlar için hayati önem taşıyan ve bir o kadar da hafife alınan bir kavramdır. Zira, bir yandan istisnasız herkes zamanının azlığından şikayet ederken bir yandan da hiçbir şey yapamadan ya da üretmeden vaktin çok hızlı aktığını düşünmektedirler. Bu çelişkili durum, hemen her meslek grubunda veya birçok koşulda karşımıza çıkabilmektedir. Öyle ki toplumsal yaşamda, yapması gereken işler için sahip olduğu zamanın yeterli olduğunu düşünen insan neredeyse yok gibidir.

Zaman yetersizliği konusunda yaşanan sorunların çözümü, zamanı verimli ve etkin kullanmaya bir başka ifadeyle onu yönetebilme yetkinliğine bağlıdır. Bu yeterliği gösteren insanların işlerinde başarıyı yakalayabildikleri ileri sürülebilir. Bu başarının altında yatan sebepler araştırıldığında, "zamanını verimli kullanabilme becerisi" olarak nitelenebilecek bir davranış biçimi ortaya çıkmaktadır. Genellikle üretken ve başarılı insanlar, zaman yönetimi konusunda da başarılı olan ve tüm insanlıkla aynı oranda -ne eksik ne fazla- sahip oldukları zamanı iyi ve verimli değerlendirebilen kişilerdir.

Zaman, hem somutlaştırılması, hem ölçülebilmesi ve hem de tanılanabilmesi zor olan bir kavramdır. Çünkü sınırları belli olmayan soyut bir kavramdır. Bununla birlikte, zamanı "olguları sıralı bir biçimde anlamlandıran bir boyut" (Boslough, 1990: 15); "geçmişten gelece doğru olayların kesintisiz süreci" (Smith, 1998, 24) şeklinde tanımlamak mümkündür.

Zaman yönetimi, yöneticilerin zamanlarını daha verimli bir şekilde kullanmalarına katkı sağlamak için bir eğitim aracı olarak ilk kez Danimarka'da doğup dünyaya buradan yayılan ve günümüzde çok etkili olan bir sektör haline gelmiştir. Zaman yönetimi açısından önemli olan şu sorulara olumlu yanıtlar verebiliyor olmamızdır (Güçlü, 2001):

- Yaşadığımız olaylar ne düzeyde istediğimiz biçimde gerçekleşiyor?
- Olayların yönünü ne kadar belirleyebiliyoruz?
- Yaşadığımız olayların oluşmasındaki etkimiz ne kadardır?

Zamanı yönetmek bireyin öz denetimle gerçekleştirebileceği bir süreçtir. Bu açıdan, zaman yönetimi olgusuna "bireylerin, evren içerisinde sürüp giden olaylar, durumlar, olgular ve oluşumların akışı üzerindeki etkisi" olarak bakılabilir. Bu yönüyle incelendiğinde, günümüz çağdaş dünyasında insanın hükmetmekte aciz kaldığı tek şey, belki de "zaman"dır. Zaman yönetimi kişinin örgütsel ve bireysel yaşamında belirlediği amaçlara tam olarak ulaşabilmesi için planlama, örgütlenme ve denetleme gibi yönetim etkinliklerini uygulayabilme sürecidir (Tanrıöğen & Işcan, 2009). Zamanı yönetmek, yapılacak etkinlikleri belli bir düzen çerçevesinde ele almayı ve onu planlı bir biçimde uygulayarak sonucu olabildiğince istendik bir düzeye getirebilmeyi içermektedir. Hedeflerin olması, planlama yapılması, önceliklerin belirlenmiş olması, acil durum değerlendirmesinin yapılması zamanın etkili kullanımını açısından önemli öğelerdir (Uğur, 2000).

Covey (1995), zamanı yönetmeye ilişkin birçok geleneksel yaklaşım bulunmakla birlikte, bunların her birinin olumlu yanlarından çok olumsuz taraflarının bulunduğuna işaret etmekte ve "ilke merkezli yaklaşımı" önermektedir. Bu yaklaşım, daha hızlı, daha gayretli, daha aceleci olmak gibi geleneksel öneriler yerine; yaşamımızda temel ilkeler belirleyip bunlara odaklı bir yaşam anlayışı edinmeyi gerektirmektedir. Böylece birey, denetimini kendisinin yapacağı evrensel yasa ve ilkeler doğrultusunda bir yaşam sürebilecektir. Zaman, bir yandan en değerli ama öte yandan da en hızlı tüketilen kaynaktır. Zamanı durdurmak ya da yavaşlatmak elimizde olmadığına göre yapmamız gereken şey onu en iyi şekilde değerlendirebilmektir. Bu açıdan, bireyin günlük olayların baskısından kurtulabilmesi için önceliklerini ayrıntılı biçimde belirlemesi gerekmektedir (Koch & Kleinmann, 2002).

Zaman yönetiminde başarılı olmak her bireyi ve her işgöreni ilgilendiren temel konu olmakla birlikte, bu başarıya en çok ihtiyaç duyan meslek gruplarından biri de öğretmenlerdir. Çünkü öğretmenlik mesleği bir yandan mevcut müfredatı öğrencilere kazandırmayı amaçlarken bir yandan da buna ayrılan zamanı en verimli biçimde kullanmayı gerektirmektedir. Dolayısıyla, bu sürecin hem öğretmen ve hem de öğrenci boyutu vardır. Çoğu zaman, öğretmenler öğrencilerinden yapmalarını istedikleri faaliyetleri sıralarken öğrenciler ise bunları nasıl yetiştireceğinin derdindedirler. Bu bağlamda zaman yönetimi eğitimin de temel unsurların biri haline gelmektedir.

Zaman yönetiminde başarılı olmak, kişinin bireysel özelliklerinden bağımsız bir konu değildir. Zaman tuzaklarına düşmeden sahip olduğu zamanı yapması gereken etkinliklere ussal bir biçimde dağıtabilen bireyler, diğerlerine göre kuşkusuz daha başarılı olabileceklerdir. Bu noktadan hareketle, benzer bir öngörü, yaşamlarına yön verme aşamasında olan öğretmen adayları için de geçerlidir. Onların akademik öz-yeterliklerine ilişkin algılarının, zaman yönetimindeki performanslarının da bir belirleyicisi olabileceği öne sürülebilir. Öz-yeterlik, kişinin istenen sonuçları doğurabilecek gerekli davranışları başarılı bir biçimde yapabileceğine olan inançtır. Kişilerin davranışları, herhangi bir konuya ilişkin sahip oldukları yeteneklerinden çok, o alandaki kapasiteleri ve yeterlikleri konusunda kendilerine duydukları inançla ilgilidir. Kişi herhangi bir bağlamdaki yetenek algısına ilişkin değerlendirmesini, benzer bağlamdaki yetenek değerlendirmelerine de genelledebilmektedir (Bandura, 1977; 1986).

İnsanlar pek çok bilgi kaynağı (performans düzeyi, tecrübe, fizyolojik koşullar, vb.) üzerinden öz-yeterlik düzeyleri hakkında kendilerine ilişkin bir yargı geliştirirler. Öte yandan, bireysel, toplumsal ve zamana dayalı olarak gelişen birçok koşul değerlendirmeye katılır ve kişinin kendisine ilişkin yeterlik beklentilerini şekillendirir. Dolayısıyla, başarılı bir geçmişe sahip olan bireylerde bile kişisel yeterlik duygusu gelişmeyebilir. Bilişsel olan öz-yeterlik kavramı her ne kadar bilişsel bir kavram olarak nitelense de, bilgi ve deneyimle oluşacak etki ve değişimlere açıktır (Bandura, 1977; 1986; 1993; 1997).

Kişinin öz-yeterlilik inancı, olumlu ya da olumsuz durumlarda nasıl bir tavır takınacağını, etkinliklere ilişkin harcayacağı çaba düzeyini ve sorunlarla mücadele etme gücünü etkilemektedir (Schunk & Pajares, 2010, s. 670). Bu bağlamda, geleceğin öğretmeni olacak bugünkü adayların akademik öz-yeterliklerine ilişkin inançlarının zaman yönetimindeki becerilerini belirlemede önemli olduğu ifade edilebilir.

Bu araştırmada öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ve akademik öz-yeterlik algıları hangi düzeydedir?
2. Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ve akademik öz-yeterlik algıları, cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada betimsel desen kullanılmıştır. Betimsel araştırmalarda araştırmaya konu olan belli bir durum kendi koşulları içerisinde olabildiğince tam ve dikkatli olarak ortaya konulmaya çalışılır; betimleyici bir araştırmada herhangi bir ilişkinin varlığı veya yokluğu belirlenebilir (Balcı, 2005). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz yeterlik alguları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırmalarda ele alınan olguların daha iyi açıklanması için değişkenler arasındaki olası ilişkilerin varlığı ve derecesi belirlenmeye çalışılır (Fraenkel & Wallen, 2012; Karasar, 2015: 81).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon Sertifika Programındaki 1430 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, bu öğrenciler arasında araştırmaya gönüllü katılan 508 kişiden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri Zaman Yönetimi (Alay & Koçak, 2002) ve Akademik Öz-yeterlik (Ekici, 2012) ölçekleri ile toplanmıştır. Zaman Yönetimi ölçeği beşli likert tipinde, 27 maddeli olup “zaman planlaması, zaman harcattırıcılar ve zaman tutumları” olmak üzere 3 boyuttan oluşmaktadır. Akademik Öz-yeterlik ölçeği beşli likert tipinde, 33 maddeden oluşmaktadır. Sosyal statü, bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler olmak üzere 3 boyutludur.

Zaman Yönetimi Anketi: Alay & Koçak (2002), Britton & Tesser (1991) tarafından geliştirilen Zaman Yönetimi Anketinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını gerçekleştirerek (ZYA)’yı Türkçeye uyarlamıştır. 35-maddeden oluşan ZYA, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde tüm bölümlere ve fakültelere açılmış olan seçmeli dersleri alan lisans öğrencilerine uygulanmıştır. 9 seçmeli ders, 1999-2000 bahar döneminde açılan seçmeli dersler arasından rastgele yöntemle seçilmiştir. Çalışmanın örneklemini 361 kız ve erkek öğrencidir. Anketin geçerliği iç-geçerlik ve yapısal geçerlik ile belirlenmiş; Temel Bileşenler Faktör çözümlemesi kullanılmıştır. Bu çalışma sonucunda, 16 maddelik Zaman Planlaması (ZP), 7 maddelik Zaman Tutumları (ZT) ve 4 maddelik Zaman Harcattırıcılar (ZH) olmak üzere 3 boyutu ve toplamda 27 maddesi olan bir ölçme aracı ortaya çıkmıştır. Orijinal ölçme aracında da olduğu gibi, her madde 5 üzerinden puanlanmış ve beşli derecelendirme kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar zaman yönetimi uygulamalarının daha iyi olduğunu göstermektedir.

Akademik Öz-yeterlik Ölçeği: Akademik Öz-yeterlik Ölçeği, Ekici (2012) tarafından Owen & Froman (1988) tarafından hazırlanmış olan akademik öz-yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanmış biçimidir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında, ölçeğin Türkçeye çevirisi dil uzmanları tarafından yapılmış; ölçek, Türkçeye uygunluk, içerik ve ölçme değerlendirme açılarından da

değerlendirilmiştir. 683 üniversite öğrencisine uygulanmış olan ölçeğin yapı geğerliğine ilişkin bulgular faktör analizi yöntemi ile elde edilmiştir. Ölçek, sosyal statü, bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler boyutu olmak üzere toplam üç boyuttan oluşmakta ve 33 madde içermektedir. Ölçeğin geneli için Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,86; sosyal statü boyutu için 0,88, bilişsel uygulamalar boyutu için 0,82 ve teknik beceriler boyutu için ise 0,90 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar ölçeğin Türkiye şartlarında da kullanılabileceğini göstermiştir.

Verilerin analizinde aritmetik ortalama, yüzde, frekans gibi betimsel istatistiksel yöntemler ile iki kategoriden oluşan cinsiyet değişkeni bakımından puanlar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için t testi, branş değişkeni bakımından puanlar arasındaki farkı belirlemek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Kişisel değişkenlerle ilgili analiz yapılmadan önce, irdelenen değişkene göre verilerin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerleri ± 1 aralığında bulunan (Can, 2014: 85) veya çarpıklık ve basıklık değerlerinin standart hatalarına oranı ± 1.96 aralığında bulunan dağılımlar normal kabul edilmektedir (Can, 2014: 84-85). Yapılan analizler, bu araştırmaya ait verilerin anılan ölçütlere uygun olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca anlamlı fark bulunan boyutlar için etki büyüklüğü belirlenmiştir. Zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Bulgular

A) Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ve akademik öz-yeterlik algılarının ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla yapılan analizler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1’deki verilere göre, öğretmen adaylarının zaman yönetimi algılarının genel olarak “orta” düzeyde olduğu görölmektedir. Ölçeğin alt boyutları açısından ele alındığında, öğretmen adaylarının algıları “zaman planlaması” ve “zaman tutumları” boyutlarında “orta”, “zaman harcattırıcılar” boyutunda ise “çok” düzeyindedir. Öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ise, ölçeğin genelinde ve sosyal statü ile teknik beceriler boyutlarında “orta”; bilişsel uygulamalar boyutunda ise “çok” düzeyindedir. Tablo 1’de göröldüğu gibi, öğretmen adaylarının zaman yönetimi ve akademik öz-yeterlik algıları birbirine oldukça yakındır.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi ve Akademik Öz-Yeterlik Algı Düzeyleri

Boyut		En yüksek	En düşük	$\bar{X}$	<i>Sd</i>
Zaman Yönetimi	Zaman Planlaması	26	76	50.79	9.55
	Zaman Tutumları	13	30	21.92	3.12
	Zaman Harcattırıcılar	6	20	14.85	2.84
	Zaman Yönetimi (Toplam)	51	120	87.57	11.67
Akademik Öz-yeterlik	Sosyal Statü	14	50	30.66	6.32
	Bilişsel Uygulamalar	38	93	65.52	10.63
	Teknik Beceriler	5	20	12.63	2.91
	Akademik öz-yeterlik (Toplam)	67	161	108.81	16.96

B) Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ve akademik öz-yeterlik algılarının cinsiyet ve branş değişkenleri açısından analizi Tablo 2, 3 ve 4'te yer almaktadır.

Tablo 2'de yer alan sonuçlara göre, öğretmen adaylarının zaman yönetimi algılarına bakıldığında, hem ölçeğin genelinde ve hem de "zaman harcattırıcılar" alt boyutunda kadın ve erkekler arasında etki büyüklüğü düşük olmakla birlikte, kadın öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik algıları cinsiyet açısından yalnızca "sosyal statü" boyutunda anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre, etki büyüklüğü düşük olmakla birlikte erkek öğretmen adayları bu boyutta daha yüksek öz-yeterlik algısına sahiptirler.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi ve Akademik Öz-Yeterlik Algılarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p	η^2	Cohen d
Zaman yönetimi	Kadın	366	88.28	11.24	506	2.22	.027*	.002	.21
	Erkek	142	85.73	12.56					
Zaman planlaması	Kadın	366	51.19	9.03	506	1.39	.164		
	Erkek	142	49.77	10.73					
Zaman tutumları	Kadın	366	21.91	3.12	506	-0.06	.949		
	Erkek	142	21.93	3.14					
Zaman Harcattırıcılar	Kadın	366	15.17	2.53	506	3.66	.000*	.002	.36
	Erkek	142	14.02	3.40					
Akademik öz-yeterlik	Kadın	366	108.32	16.77	506	-1.05	.291		
	Erkek	142	110.09	17.44					
Sosyal statü	Kadın	366	29.85	6.04	506	-4.73	.000*	.002	.04
	Erkek	142	32.74	6.55					
Bilişsel uygulamalar	Kadın	366	65.88	10.60	506	1.25	.212		
	Erkek	142	64.57	10.69					
Teknik beceriler	Kadın	366	12.58	2.92	506	-0.65	.510		
	Erkek	142	12.77	2.89					

*p<.01

Aşağıda yer alan Tablo 3 ve Tablo 4'te öğretmen adaylarının zaman yönetimine ve akademik öz-yeterliklerine ilişkin algıları branş değişkeni açısından

ayrı ayrı analiz edilmektedir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Algılarının Branş Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Ölçekler	Branş	N	$\bar{x}$	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)	η^2
Zaman yönetimi	I. Güzel San. ve Spor	57	87.15	11.31	502	.51	.767		
	II. İlahiyat	120	86.62	11.56					
	III. Sağlık	51	87.50	11.44					
	IV. Dil ve Ed.	63	89.15	11.92					
	V. Mat. ve Fen	54	88.73	11.09					
	VI. Sosyal Bil.	163	87.44	12.10					
	Toplam	508	87.57	11.67					
Zaman planlaması	I. Güzel San. ve Spor	57	51.29	9.61	502	.83	.513		
	II. İlahiyat	120	50.08	9.48					
	III. Sağlık	51	49.81	10.31					
	IV. Dil ve Ed.	63	51.91	10.00					
	V. Mat. ve Fen	54	52.55	8.78					
	VI. Sosyal Bilimler	163	50.44	9.41					
	Toplam	508	50.79	9.55					
Zaman tutumları	I. Güzel San. ve Spor	57	22.06	2.97	502	2.41	.035		
	II. İlahiyat	120	21.38	3.20					
	III. Sağlık	51	22.66	2.48					
	IV. Dil ve Edebiyat	63	22.72	3.35					
	V. Mat. ve Fen	54	22.08	2.72					
	VI. Sosyal Bilimler	163	21.66	3.26					
	Toplam	508	21.92	3.12					
Zaman harcattırıcılar	I. Güzel San. ve Spor	57	13.78	3.22	502	3.87	.002*	VI>I	0.03
	II. İlahiyat	120	15.15	2.84					
	III. Sağlık	51	15.01	2.27					
	IV. Dil ve Edebiyat	63	14.51	2.67					
	V. Mat. ve Fen	54	14.09	2.88					
	VI. Sosyal Bilimler	163	15.33	2.79					

*p<.01

Tablo 3'te yer alan sonuçlara göre, öğretmen adaylarının algıları, branş değişkeni açısından zaman yönetiminin yalnızca "zaman harcattırıcılar" boyutunda anlamlı farklılık göstermektedir. Bu boyutta, etki büyüklüğü düşük olmakla birlikte, sosyal bilimler branşındaki öğretmen adaylarının algıları, güzel sanatlar ve spor branşından olanlara kıyasla daha yüksektir.

Tablo 4'e göre öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik toplam puanları dikkate alındığında, matematik-fen branşından olanlar ile ilahiyat branşından olanlar arasında etki büyüklüğü düşük olmakla birlikte anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre, matematik-fen branşına sahip öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik düzeyleri, ilahiyat branşına sahip olanlardan yüksektir.

Akademik öz-yeterliğin "sosyal statü" boyutunda öğretmen adaylarının branşları açısından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu boyut açısından, etki

derecesi düşük olmakla birlikte güzel sanatlar ve spor branşından olan öğretmen adaylarının algıları, sosyal bilimler ile ilahiyat branşından olanlara kıyasla daha yüksektir.

Akademik öz-yeterliğin “Bilişsel uygulamalar” boyutunda matematik ve fen branşından olan öğretmen adayları ile ilahiyat branşından olanlar arasında, matematik ve fen bilimciler lehine anlamlı farklılık vardır.

Tablo 4’teki en dikkat çeken sonuç, akademik öz-yeterliğin “teknik beceriler” boyutunda görülmektedir. Buna göre, etki büyüklüğü orta düzeyde olmak üzere matematik-fen branşından olanların algıları ilahiyat, sağlık, dil-edebiyat ve sosyal bilimler branşındakilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Bu boyutta ayrıca, güzel sanatlar ve spor branşındakiler ile ilahiyat branşından olanlar arasında, güzel sanatlar ve spor branşındakiler lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-Yeterlik Algılarının Branş Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Ölçekler	Branş	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)	η^2
Akademik öz yeterlik	I. Güzel San. ve Spor	57	111.35	17.89	502	4.38	.001*	V>II	0.04
	II. İlahiyat	120	104.71	17.62					
	III. Sağlık	51	108.31	14.21					
	IV. Dil ve Edebiyat	63	111.65	16.92					
	V. Mat. ve Fen	54	116.20	14.77					
	VI. Sosyal Bilimler	163	107.56	16.77					
	Toplam	508	108.81	16.96					
Sosyal statü	I. Güzel San. ve Spor	57	33.23	5.65	502	3.55	.004*	I>II I>VI	0.03
	II. İlahiyat	120	29.76	6.72					
	III. Sağlık	51	30.35	6.20					
	IV. Dil ve Edebiyat	63	31.26	7.19					
	V. Matematik ve Fen	54	31.92	5.82					
	VI. Sosyal Bilimler	163	29.86	5.80					
	Toplam	508	30.66	6.32					
Bilişsel Uygulamalar	I. Güzel San. ve Spor	57	64.88	11.11	502	3.21	.007*	V>II	0.03
	II. İlahiyat	120	63.26	10.99					
	III. Sağlık	51	65.17	8.66					
	IV. Dil ve Edebiyat	63	67.49	9.91					
	V. Mat. ve Fen	54	69.57	10.03					
	VI. Sosyal Bilimler	163	65.40	10.83					
	Toplam	508	65.52	10.63					
Teknik Beceriler	I. Güzel San. ve Spor	57	13.23	3.12	502	9.82	.000*	I>II V>II V>III V>IV V>VI	0.08
	II. İlahiyat	120	11.68	2.76					
	III. Sağlık	51	12.78	2.23					
	IV. Dil ve edebiyat	63	12.88	2.57					
	V. Mat. ve Fen	54	14.70	3.04					
	VI. Sosyal Bilimler	163	12.29	2.84					
	Toplam	508	12.63	2.91					

*p<.01

C) Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiye ait analizler Tablo 5 ve 6'da yer almaktadır.

Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ve akademik öz-yeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Bunun için öncelikle, verilerin normal dağılımı kontrol edilmiş, regresyon için ayrıca değişkenler arasında doğrusal bir ilişki olduğu da saçılma diyagramı (scatter plot) ile gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerileri ile Akademik Öz-Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

	Zaman Yönetimi	Zaman Planlaması	Zaman Tutumları	Zaman Harcattırıcılar
Akademik Öz yeterlik	.504*	.524*	.319*	-.041
Sosyal Statü	.290*	.312*	.238*	-.118*
Bilişsel Uygulamalar	.527*	.537*	.301*	.027
Teknik Beceriler	.384*	.414*	.244*	-.082

*p<.01

Tablo 5'te yer alan sonuçlara göre, öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=.504 ve p<.01).

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerilerinin, Akademik Öz-Yeterlik Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart hata	β	t	p
Sabit	44.58				
Zaman Yönetimi		4.93	.504	13.14	.000*

R=.504; R²=.254
F(1-508)=172.68; p=.000*

*p<.01

Tablo 6 'da yapılan analizler sonucunda, zaman yönetimi ile akademik öz yeterlik arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiş (R=.504 ve R²=.254); zaman yönetiminin akademik öz-yeterliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür (F(1-508)=172.68 ve p<.01). Zaman yönetimi akademik öz-yeterlik puanlarındaki değişimin %25'ini açıklamaktadır. Regresyon denklemindeki esas yordayıcı değişkenin katsayısının (β =.504) anlamlılık testi de, zaman yönetimi değişkeninin anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir (p < 0.01). Akademik öz-yeterliği yordayan regresyon denklemi şu şekilde ifade edilebilir:
Akademik öz-yeterlik = 0.733 X Zaman Yönetimi + 44.58

Sonuç

Bu araştırmanın temel konusu olan öğrencilerin zaman yönetimi ve akademik öz-yeterlik algıları, literatürde ilişkilendirilmemiş ve bu açıdan yapılan ilk araştırma olması bakımından önemli görülmektedir. Bu nedenle araştırmada ortaya çıkan sonuçlar literatürle karşılaştırılamamış (zaman yönetimi ve akademik öz-yeterlik) ancak zaman yönetimi konusuyla sıkça ilişkilendirilen akademik başarıyı ele alan araştırmalar dolaylı ilgisi nedeniyle bu araştırmanın sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ve akademik öz-yeterlik algılarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Benzer bir sonuç zaman yönetimiyle ilgili kimi araştırmalarda da yer almaktadır (Kocabaş & Erdem, 2003). Öğretmen adaylarının hem zaman yönetimi ve hem de akademik öz-yeterlik algılarının orta düzeyde olması, henüz çalışma hayatının içinde olmadıklarından dolayı daha rahat davranma eğilimleriyle açıklanabilir.

Zaman yönetimi becerileri ile akademik öz yeterlik algılarına ilişkin puanların cinsiyet değişkenine göre farkına bakıldığında, “zaman yönetimi” toplam puanı ve “zaman harcattırıcılar” boyutunda kadın öğretmen adayları lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Zaman yönetimi ve akademik başarı ilişkisini ele alan araştırmaların birçoğunda, bu araştırmadakine benzer biçimde kadın öğrenciler lehine bir sonuç ortaya çıktığı saptanmıştır (Alay & Koçak, 2003; Demirtaş & Özer, 2007; Macan & ark., 1990; Macan, 1994; Nelson & Nelson, 2003; Doğan, 2018). Aslan & Kalkan'ın çalışmasında (2018) ise öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının cinsiyet ve branş değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik algılarının yalnızca “sosyal statü” boyutunda erkekler lehine anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, erkek öğretmen adaylarına erkek egemen toplum yapısının verdiği öz güven yüksekliği ve buna dayalı olarak da sınıf içi etkinliklerde erkek adayların daha girişken olmalarıyla açıklanabilir. Bu noktada, dünyada ve ülkemizde yapılmış olan bazı araştırmalardan bahsetmek mümkündür. Yapılan bazı çalışmalar (Rimm & Jerusalem, 1999; Scholz & diğerleri, 2002; Scholz & Schwarzer, 2005; Schwarzer & Born, 1997), erkeklerin genel öz yeterliklerinin kadınların genel öz yeterliklerinden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Öğretmen adaylarının zaman yönetimi ve akademik öz-yeterlik puanları açısından branş değişkenine göre gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonucuna göre zaman yönetiminin yalnızca “zaman harcattırıcılar” boyutunda sosyal bilimler branşındakilerin puanlarının güzel sanatlar ve spor branşındakilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Anılan alanlarda eğitim gören öğretmen adayları, duygu ve estetik yönü ağırlıklı olan akademik etkinlikler içerisinde bulduklarından zamanlarını daha anlamlı ve verimli kullanıyor olabilirler. Zaman yönetimi ile akademik başarıyı ele alan bir araştırmada da (Demirtaş & Özer, 2007) öğretmen adaylarının algılarının branşlarına göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Akademik öz-yeterlik toplam puanı için matematik ve fen branşındakilerin puanları ilahiyattakilerin puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Fen ve matematik branşından olan öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik algılarının yüksek olması, bu alanların ders içeriklerinin yoğunluğu nedeniyle öğrencilerin daha düzenli ve sistemli çalışma gereksinimi hissetmesi ile açıklanabilir.

Akademik öz-yeterliğin “sosyal statü” boyutunda güzel sanatlar ve spor branşından olan öğretmen adaylarının; “bilişsel uygulamalar” ve “teknik beceriler” boyutlarında ise matematik ve fen bilimleri branşında olanların algıları diğer branşlardakilerden daha yüksektir. Branşı güzel sanatlar ve spor olan öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik algıları ilahiyat branşındakilerden anlamlı biçimde farklılık göstermektedir.

Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik öz-yeterlik algıları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=.504$ ve $p<.01$). Yapılan regresyon analizi sonucunda, zaman yönetiminin öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu ortaya konulmuştur. Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri, onların akademik öz-yeterlik algılarındaki değişimin %25’ini açıklamaktadır.

Literatürde zaman yönetimi-akademik öz-yeterlik ilişkisine ait bir çalışma bulunmamakla birlikte; zaman yönetimi ile akademik başarının pozitif ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Cemaloğu & Filiz, 2010; Demirtaş & Özer, 2007). Diğer taraftan korelasyon testi, akademik öz yeterlik ve zaman yönetimi becerisi ilişkisinin yönüne dair bilgi vermemektedir. Daha açık olarak “akademik öz yeterlik algısı yüksek olan bireyler zaman yönetimi konusunda daha başarılıdır” veya “zaman yönetiminde başarılı bireylerin akademik öz yeterlik algısı daha yüksek olur” biçiminde kesin yargılar oluşturulamamaktadır. Yalnızca bunların olma ihtimaline ilişkin fikir vermektedir. Tüm bunlarla birlikte, zaman yönetiminde başarılı olmanın ve zaman harcattırıcılardan kaçınmanın öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeylerinin geliştirilmesine katkıda bulunabileceği ileri sürülebilir. Bu noktada, değişik yöntemlerle yürütülecek daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Ayrıca araştırma sonuçlarının yorumlanmasında, araştırmanın bir sınırlılığı olan örnekleme de dikkat çekmekte yarar vardır. Zira bu araştırmanın örneklemini oluşturan pedagojik formasyon sertifika programı öğrencileridir. Bilindiği gibi bu öğrenciler aynı zamanda başka bir fakültede öğrencilik yapan veya çalışan ya da evli çocuklu, kpss kursuna giden öğrencilerdir. Özetle aynı anda birden çok işi yürütme zorunluluğu, onları zaman yönetimi becerilerini geliştirme noktasında zorlamış olabilir. Bu nedenle benzer araştırmaların farklı örneklemler ile tekrarlanması önerilebilir.

Kaynakça

- Aslan, M., & H. Kalkan (2018). Öğretmenlerin Özyeterlik Algılarının Analizi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 477-493.
- Alay, S., & Koçak, S. (2002). Zaman yönetimi anketi: Geçerlik ve güvenilirlik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (22), 9-13.
- Alay, S., & Koçak, S. (2003) Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Eğitim Yönetimi*, 35, 326-335.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Boslough, J. (1990). The enigma of time. *National Geographic*, 177, 108-132.
- Britton, B.K. , Tesser, A. (1991). Effects of Time Management Practices on College Grades. *Journal of Educational Psychology*, 83, 405-410.
- Can, A. (2014). *SPSS ile nicel veri analizi*. Ankara: Pegem.
- Cemaoglu, N., & Filiz, S. (2010). The relation between time management skills and academic achievement of potential teachers. *Educational Research Quarterly*. 33(4), 3-23.
- Covey, S. R. (1995). *First things first*. New York: Simon and Schuster Publishers.
- Demirtaş, H., & Özer, N. (2007). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarısı arasındaki ilişki. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*. 2(1), 34-47.
- Doğan, Ö (2018). Zaman Yönetimi ve Akademik Başarı İlişkisi: Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Bir Uygulama. *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 149-174.
- Ekici, G. (2012). Akademik öz-yeterlik ölçeği: türçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (43), 174- 185.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6thed.). New York: McGraw-Hill.
- Güçlü, N. (2001) Zaman Yönetimi, *Eğitim Yönetimi*, 25, 87- 106.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi* (28. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kocabaş, İ., & Erdem, R. (2003). Yönetici adayı öğretmenlerin kişisel zaman yönetimi davranışları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 203-210.
- Koch, C. J., & Kleinmann, M. (2002). A stitch in time saves nine: Behavioural decision making explanations for time management problems. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 11(2), 199-217.
- Macan, T. H., Shahani, C., Dipboye, R. L., & Phillips, A. P. (1990). College students' time

- management: Correlations with academic performance and stres. *Journal of Educational Psychology*, 82(4), 760-768.
- Macan, T. H. (1994). Time management: Test of a process model. *Journal of Applied Psychology*, 79(3), 381-391.
- Nelson, D. B., & Nelson, K. W. (2003, March). *Emotional intelligence skills: Significant factors in freshmen achievement and retention*. Paper presented at the American Counselling Association Conference, Anaheim, CA.
- Owen, S. V., & Froman, R. D. (1988). Development of a College Academic Self-Efficacy Scale.
- Rimm, H., & Jerusalem, M. (1999). Adaptation and validation of an Estonian version of the General Self-Efficacy Scale (ESES). *Anxiety, Stress, and Coping*, 12, 329-345.
- Scholz, U., Gutierrez- Dona, B., Sud, S., & Schwarzer, R. (2002). Is general self efficacy a universal construct? *European Journal of Psychological Assessment*, 18(3), 242-251.
- Scholz, U., & Schwarzer, R. (2005). The general self-efficacy scale: Multicultural validation studies. *The Journal of Psychology*, 139(5), 439-457.
- Schunk, D.H., & Pajares, F. (2010). *Self-efficacy beliefs*. In Sana Järvelä (Ed.) *Social and Emotional Aspects of Learning* (pp. 668-672). Oxford: Elsevier Academic Press. 47.
- Schwarzer, R., & Born, A. (1997). Optimistic self-beliefs: Assessment of general perceived self-efficacy in thirteen cultures. *World Psychology*, 3, 177-190.
- Smith, H.W., (1998), *Hayatı ve zamanı yönetmenin 10 doğal yasası* (Çev. A. C. Çelik). Rota Yayın Yapım Tanıtım, İstanbul.
- Tanrıöğen, A., & Işcan, S. (2009). Time Management Skills of Pamukkale University Students and their Effects on Academic Achievement. *Eurasian Journal of Educational Research*. (35), 93-108.
- Uğur, A. (2000). Çalışma hayatında zaman yönetimi. *MPM Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*. 12(143), 18-22.